

**Somut Kültürel Miras Unsurlarında Koruma Durumu: Araç İlçesi
(Kastamonu)***

**Protection Status of Tangible Cultural Heritage Elements in Araç District
(Kastamonu)**

Taşkın DENİZ¹, Zafer CENGİZ²

Özet

Araç, Karadeniz Bölgesi Batı Karadeniz Bölümü'nde Kastamonu iline bağlı, nüfus bakımından Kastamonu ilinin Tosya, Taşköprü, Cide ve İnebolu ilçelerinden sonra en fazla nüfusa sahip beşinci ilçesidir. İlçenin doğal güzellikleri yanında somut kültürel mirasları da bölge ve Türkiye için önemli ölçüde turizm potansiyeli oluşturmaktadır. Bu araştırmanın amacı zengin kültürel mirasa ev sahipliği yapan Kastamonu ili Araç ilçesinin barındırdığı somut kültürel miras unsurlarının tespit edilmesi, envanterinin çıkarılması, incelenmesi, korunmasına yönelik girişimlerin mevcut durumunun ortaya konulması ve gelecek kuşaklara aktarılabilmesidir. Araştırmada nitel (kalitatif) araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımı kapsamında saha araştırması yöntemi kullanılmıştır. Bu doğrultuda doküman incelemesi, yapılandırılmamış gözlem ve grup görüşme (mülakat) veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Örneklem kapsamındaki kaynak kişiler ile görüşülmüş, konu ile ilgili sunduğu bilgiler önce ses ve görüntü kaydı ile kayıt altına alınmış ve ardından yazıya aktarılmıştır. Elde edilen bulgular gruplandırılarak tabloya aktarılmış ve yorumları sunulmuştur. Araştırma sonucunda belirlenen somut kültürel miras unsurlarının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konularında gerekli çalışmaların yapılmadığı, ilgili paydaşların en kısa sürede bir araya gelerek konuya ilişkin çalışmaların başlatılmasının elzem olduğu düşünülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kastamonu, Araç, Kültürel Miras, Somut Kültürel Miras, Korunma

Abstract

Araç is a district of Kastamonu province in the Western Black Sea Region of the Black Sea Region. In terms of population, it is the fifth most populated district of Kastamonu province after Tosya, Taşköprü, Cide and İnebolu districts. In addition to the natural beauties of the district, its tangible cultural heritage also creates a significant tourism potential for the region and Turkey. The aim of this research is to identify the concrete cultural heritage elements of the Araç district of Kastamonu province, which hosts a rich cultural heritage, to inventory them, to examine them, to reveal the current status of the initiatives aimed at their preservation and to transfer them to future generations. A qualitative research approach was adopted in the research. Within the scope of qualitative research approach, field research method was used. In this regard, document review,

¹Karabük Üniversitesi, Safranbolu Turizm Fakültesi, Karabük

² Millî Eğitim Bakanlığı, Safranbolu İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü

ORCID:

T.D: 0000-0003-1293-5404

Z.C.: 0000-0003-0661-4719

Corresponding Author:

Taşkın DENİZ

Email:

taskindeniz@karabuk.edu.tr

Citation: Deniz, T. ve Cengiz, Z. (2024). Somut kültürel miras unsurlarında koruma durumu: Araç ilçesi (Kastamonu). *Journal of Humanities and Tourism Research*, 14 (4), 539-552.

Submitted: 08.10.2024

Accepted: 15.11.2024

*Bu çalışma Somut Kültürel Mirasın Korunması Kapsamında Araç İlçesi (Kastamonu) adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Somut Kültürel Miras Unsurlarında Koruma Durumu: Araç İlçesi (Kastamonu)

unstructured observation and group interview data collection techniques were used. The resource persons within the scope of the sample were interviewed, and the information they provided on the subject was first recorded with audio and video recording and then transcribed. The findings obtained were grouped and presented in the table and their comments were presented. As a result of the research, it has been concluded that the necessary studies have not been carried out on the preservation of the concrete cultural heritage elements identified and their transfer to future generations, and that it is essential for the relevant stakeholders to come together as soon as possible and initiate studies on the subject.

Keywords: Kastamonu, Araç, Cultural Heritage, Tangible Cultural Heritage, Protection

1. GİRİŞ

Kültür varlıkları bulunan ve turizm potansiyelinin olduğu bölgelerde kültür turizminin daha da gelişmesi için bölgenin kültür envanteri çıkarılmalı, turizm potansiyeli tespit edilmelidir. Bölgenin altyapısı ve üstyapısının hazır hale getirilmesi, sahanın turizm için uygun olan zamanının belirlenmesi, bölgede yaşayan insanların konu ile ilgili bilgilendirilmesi, yerel idari birimler, bölgede bulunan üniversite ve çeşitli sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılması bölge turizminin gelişimi için önem arz etmektedir.

Kastamonu İli Araç İlçesinde bulunan somut kültürel miras unsurlarının tespit edilmesi, kayda alınması ve korunması ile ilgili girişimlerin hali hazırdaki durumlarının tespit edilerek değerlendirilmesi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

2. ARAÇ İLÇESİ TARİHİ COĞRAFYASI

Karadeniz Bölgesi Batı Karadeniz Bölümü'nde Kastamonu iline bağlı Araç ilçesi, 40°14' kuzey paraleli ile 33°19' doğu meridyeni arasında yer almaktadır. Batıda Safranbolu (Karabük), kuzeybatıda Eflani (Karabük), kuzeydoğuda Daday (Kastamonu), doğuda Kastamonu Merkez ilçe ve İhsangazi (Kastamonu), güneydoğuda Ilgaz (Çankırı), güneyde Kurşunlu (Çankırı) ve Bayramören (Çankırı), güneybatıda Ovacık (Karabük) ile komşudur (Harita 1). Kastamonu il merkezine 47 km, Kastamonu havalimanına 50 km, Ankara'ya 290 km ve İstanbul'a 450 km uzaklıktadır.

Harita 1. Araç İlçesi Lokasyon Haritası

Araç, 1878 km²'lik yüz ölçümü ile Kastamonu ilinin en büyük üçüncü ilçesi durumundadır. İlçe merkezinin yüz ölçümü 35 km²'dir. Ilgaz Dağları'ndan kaynaklanan Araç Çayı çevresinde

kurulu olan ilçe, Ilgaz ve Koroğlu dağlarının uzantıları üzerinde kurulu olması sebebi ile engebeli, eğimli, ormanlık ve dağınık bir topografyaya sahiptir. Araç ve Soğanlı çaylarının eserleri durumundaki derin vadiler, vadi yamaçları, alüvyal düzlükler, aşınım düzlükleri ve dağlık alanlar Araç ilçesinin başlıca morfolojik birimlerini oluşturmaktadır. Topografya genel itibari ile kuzeydeki dağlık saha, merkezdeki vadi (Araç Çayı), güneydeki tepelik saha ve vadi (Soğanlı Çayı) şeklinde bir dağılım göstermektedir. Araç Çayı vadisi tabanı en alçak noktayı oluşturmaktadır. Çalışma sahasının jeolojik ve jeomorfolojik özelliklerine Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü'nün 1/100000 ölçekli F-29, F-30, F-31 ve G-30 paftalarından ulaşılmaktadır. Orta Pontidler içerisinde yer alan Araç'ta hemen her jeolojik zamana ait kayaç bulunmaktadır (MTA, 2002).

641 m yükseltiye (rakıma) sahip ilçenin kurulu olduğu arazi genel itibari ile IV. Jeolojik zamanda teşekkül etmiş genç yaşlı saha olduğundan dolayı Tosya, İhsangazi, Araç, Kastamonu Merkez ve ilin kuzeybatı köşesinde bulunan araziler 1. derece deprem riski taşımaktadır.

Araç ilçesi topografyası genel itibari ile yaylacılık faaliyetine uygun bir plato özelliği göstermektedir. Araç Çayı'nın güneyinde uzanan tepelik saha (Dereyayla Bölgesi) üzerinde 21 adet yayla (*Başköy, Çavuş, Dereyayla, Doğanpınar, Eğriceova, Fındıklı, Geley, Gölcük, İki Ornaz, Kavak, Kirazlı, Mantar, Muğamlar, Munay, Sırağözü, Soğucaova, Susuz, Tavşanlı, Uğurlu, Yazıköy, Yuvalca*) bulunmaktadır.

Yaylalarda doğaseverlere yönelik yamaç paraşütü (Boyalı Kavak Yaylası, Asar Kalesi), çim kayağı (Muanlar, Hatip ve Başköy yaylaları), off-road sürüş keyfi, trekking, dağ bisikleti, atlı doğa yürüyüşü, rafting (Boyalı Köyü Soğanlı Çayı), foto safari (yaylalar, Asar Kalesi, Tepe Kulesi, Karataş Kulesi), kamp-karavan gibi etkinlikleri barındıran outdoor sporlar için doğal parkur bulunmaktadır.

Araç ilçesinde genel itibari ile Karasal İklim özellikleri görülmektedir. Yaz mevsimi sıcak ve kurak, kış mevsimi soğuk ve kar yağışlı geçer. Yıllık ortalama yağış miktarının (546 mm) en fazla olduğu mevsimler ilkbahar ve yazdır. En fazla yağış mayıs ve haziran, en az yağış ise temmuz ve eylül aylarında gerçekleşir. Kar yağışı kasım sonu aralık aylarında yağmaya başlar. Yıllık ortalama sıcaklığın (11,2 °C) en yüksek olduğu mevsim yaz olup temmuz ve ağustos aylarında sıcaklık maksimum düzeye oluşur. Buna karşın kış mevsiminde ocak ve şubat aylarında en düşük sıcaklık ortalamalarına ulaşılır. Donlu gün sayısı 83'tür. Hâkim rüzgâr yönü SW - NE iken ortalama rüzgâr hızı 1.6 m/sn'dir (Sarıcı ve Ustaoglu, 2015, s. 141, 142).

Kastamonu- Karabük- İstanbul karayolu üzerinde yer alan ilçenin % 83'ü orman, mera ve yaylalardan oluşmaktadır. Bu yüzden ilçenin en önemli geçim kaynakları ormancılık, tarım, ulaşım ve tekstil sektörlerinden oluşmaktadır. Araştırma sahasında yüksek, engebeli ve parçalanmış arazinin geniş yer kaplaması tarımsal faaliyetlerin belli alanlarda yapılmasına ve ulaşım problemlerinin yaşanmasına sebep olmaktadır. İlçenin nüfusu son 40 yılda yaklaşık % 60 azalmıştır. İlçede faaliyet gösteren işletmeler işgücü ihtiyacını komşu il ve ilçelerden sağlamaktadır.

İlçenin en önemli problemi istihdam sorunu olup bunun sonucu olarak ilçede yaşayan genç nüfus bölge dışına göç etmektedir. Her yıl temmuz ayının ilk haftası Fındıklı ve Gölcük yaylalarında Araç Hacı Bekir Şekerciler, Pastacılar ve Yayla Kültürü Festivali düzenlenmektedir. 2022 yılında Fındıklı ve Gölcük yaylalarını kapsayan Kastamonu Araç Yayla Kış Festivali başlatılmıştır. Her yıl ocak ayının sonunda gerçekleştirilmektedir.

1866 yılında Belediye statüsüne kavuşan Araç, 1868 yılına kadar Kastamonu'ya bağlı bir bucak (nahiye) iken aynı yıl ilçe (kaza) haline getirilmiştir. Millî Mücadele yıllarında Kurtuluş Savaşı'nda nüfuz bazında en fazla şehit veren ilçedir. Bugün Tarihi Kentler Birliği üyesi olup

“Yeşilin Denizi” sloganı ile Batı Karadeniz Bölümü’nün en kadim yerleşim sahalarından biridir. TR82 Bölgesinde yer alan Araç, mülki idari açısından 6 mahalle ve 119 köyden oluşmaktadır.

Araç yaklaşık 3500 yıllık yerleşim tarihine sahiptir. Araç tarihini en düzenli şekilde ziyaretçilere sunmak amacı ile Araç Belediyesi’nin 150. Kuruluş yıldönümünde 15 Temmuz 2016 tarihinde “Araç Tanıtım Merkezi” açılmıştır. Merkez içerisinde Araç kültürüne ait temin edilebilen tüm kültürel unsurlar sergilenmektedir.

Tarihi belgeler incelendiğinde Paflagonya sınırları içerisinde kalan Araç Hitit, Frigya, Lidya, Galat, Roma, Bizans, Anadolu Selçuklu ve Candaroğulları Beyliği egemenliğinde kalmıştır. 1105 yılında Danişmentliler zamanında Türk hâkimiyetine geçmiş, uzun süre beylikler dönemini yaşamıştır. 1459 yılında Osmanlı kontrolüne girmiştir. Bugüne dek mülki idari durumu değişmekle beraber her zaman için Osmanlı Devleti açısından önem taşıyan Kastamonu Vilayeti’ne bağlı kalarak idari varlığını sürdürmüştür (Turan, 1993, s. 696; <https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63810/arak.html>).

3. ARAÇ İLÇESİ SOMUT KÜLTÜREL MİRAS UNSURLARI

İlçede tespit edilen somut kültürel miras unsurlarını;

- M. Ö. 3. ve M. S. 6. yüzyıllar arasına ait Arslantaş, Aşağı Güney, Gavur Evi (Yukarı Güney), Gavur Evi (Sipahiler Köyü), Merdivenli, Kadınca Köyü, Sofçular, Pınarbaşı, İnek Tepesi, Yazı Mevkii, İnkaya ve Kızılören kaya mezarları;
- Kahintepe Antik Yerleşkesi, Örencik - Depdep - Aşağı Güney - Kesüt harabeleri, Çaykaşı (Soğandere) Köyü Su Sarnıçları, Köklüyurt (Yukarı Gürne) Köyü Kilise Kalıntıları;
- Araç, Alınören Köyü Asar, Dereçatı Köyü Asar, Şaban (Eğriceova), Andras (Erenbaba, Andıraz) ve Aşağıkarabüzey kaleleri;
- Kötürüm Beyazıt, Tatlıca (Süzey), Karandı Köyü, Veznedar, Cıdalcı Ahmed ve Kümbet camileri;
- Melikgazi, Abdalpaşa (Seydi Ali oğlu, Seydi Mehmet), Erenler ve Tellikoz türbeleri;
- Saltuklu Kervansarayı;
- Tarihi Osmanlı Hamamı ve Akıncılar (Dabrak) Köyü Çeşmesi;
- Konak ve Evler (Eski Hükümet Konağı; Halime Karıca Evi; Osman Ertaş ve Müşterekleri Evi; Mehmet Sözen ve Müşterekleri Evi; Basri Özbek Evi; Kâmil Yalkut Evi; Ahmet ve Nihat Mat Evi; Hacer Kalburcu Evi; Emine, Hüseyin, İhsan, Nebiye, Emin Sönmez ve Özden Kütükçü Evi; Şahine Savaşçı Evi; Mehmet Lütfi Savaş ve Naciye Sarıkaya Evi; Serdar Önal Evi; Mehmet Savaşçı Evi; Hüseyin ve Ali Uyanık Evi);
- Şehitlik Anıtı;
- Diğer somut kültürel miras unsurları oluşturmaktadır. Söz konusu somut kültürel miras unsurlarından 22 tanesi koruma altına alınmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Araç İlçesi Somut Kültürel Miras Listesi (22'si koruma altındadır)

SOMUT KÜLTÜREL MİRAS	KULLANIM ALANI	MEVCUT DURUMU	KORUMA DURUMU
KAYA MEZARLARI Arslantaş, Aşağı Güney, Gavur Evi (Yukarı Güney), Gavur Evi (Sipahiler Köyü), Merdivenli, Kadınca Köyü, Sofçular, Pınarbaşı, İnek Tepesi, Yazı Mevkii, İnkaya ve Kızılören	Doğal gezi alanı	Tahribata uğramıştır	*
HARABELER Kahintepe Antik Yerleşkesi, Örencik - Depdep - Aşağı Güney - Kesüt harabeleri	Doğal gezi alanı	Tahribata uğramıştır	*
KALELER Araç, Alınören Köyü Asar, Dereçatı Köyü Asar, Şaban (Eğriceova), Andras (Erenbaba, Andiraz) ve Aşağıkarabüzey	Ziyaret mekânı	Tahribata uğramıştır	Araç Kalesi koruma altındadır.
CAMİLER Kötürüm Beyazıd, Tatlıca (Süzey), Karandı Köyü, Veznedar, Cıdalıcı Ahmed ve Kümbet	Ziyaret mekânı	İyi	Kötürüm Beyazıd Camii, Veznedar Camii ve Cıdalıcı Ahmet Camii koruma altındadır.
TÜRBELER Melikgazi, Abdalpaşa, Erenler ve Tellikoz	Ziyaret alanı	İyi	Melikgazi Türbesi ve Abdal Paşa Türbesi koruma altındadır.
KERVANSARAY Saltuklu Kervansarayı	Ziyaret mekânı	Yok olmuştur	*
HAMAM Osmanlı Hamamı	Ziyaret mekânı	Restore edilmiştir.	Koruma altındadır.
ÇEŞME Akıncılar (Dabrak) Köyü Çeşmesi	Ziyaret alanı	Restore edilmiştir.	Koruma altındadır.
KONAK ve EVLER (Eski Hükümet Konağı; Halime Karıca Evi; Osman Ertaş ve Müştarekleri Evi; Mehmet Sözen ve Müştarekleri Evi; Basri Özbek Evi; Kâmil Yalkut Evi; Ahmet ve Nihat Mat Evi; Hacer Kalburcu Evi; Emine, Hüseyin, İhsan, Nebiye, Emin Sönmez ve Özden Kütükçü Evi; Şahine Savaşçı Evi; Mehmet Lütfi Savaş ve Naciye Sarıkaya Evi; Serdar Önal Evi; Mehmet Savaşçı Evi; Hüseyin ve Ali Uyanık Evi)	Ziyaret mekânı	Bir kısmı restore edilmiştir.	Tamamı koruma altındadır.
DİĞER SOMUT KÜLTÜREL MİRAS UNSURLAR (Görkemli Lahit, Hitit Arslanı, Geley (Hanözü) Köyü Tümülüsler, Kesüt Köyü ören yerleri, Katarta Konakları, Şehitlik Anıtı, Harp Müzesi, Gıcırık Suyu Hamamları)	Ziyarete alanı	Bir kısmı tahrip edilmiştir.	Görkemli Lahit ve Hitit Arslanı Kastamonu Müzesi'nde koruma altındadır.

4. ARAÇ İLÇESİ SOMUT KÜLTÜREL MİRAS UNSURLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLAR

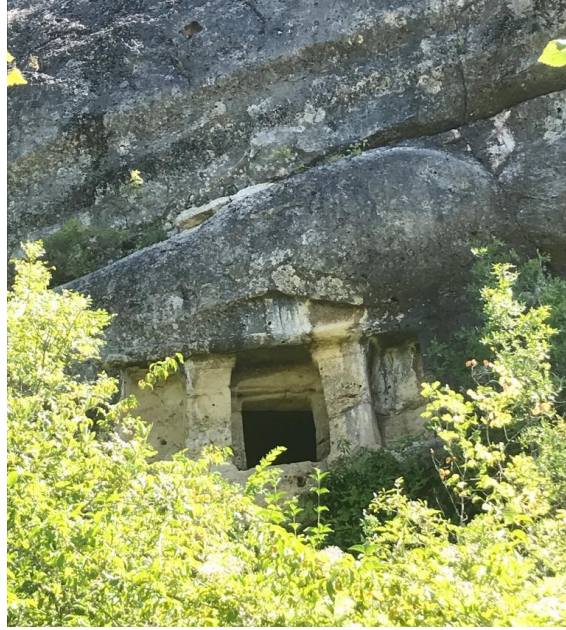
Araştırmada, zengin bir kültürel miras barındıran Kastamonu ili Araç ilçesinde bulunan somut kültürel varlıklar incelenmiş, mevcut halleri kayıt altına alınmış ve geçmiş durumları ile kıyaslama yapılmış, korunma durumlarına yönelik tespit yapılarak, turizm potansiyelleri ortaya konulmuştur.

Somut Kültürel Miras Unsurlarında Koruma Durumu: Araç İlçesi (Kastamonu)

Araştırmanın amacı doğrultusunda 10 kişi ile görüşme yapılmış ve kaynak kişilerin anlatımları kayıt altına alınmıştır.

Çalışmada Kastamonu ili Araç İlçesi somut kültürel miras unsurları; Kaya Mezarları, Harabeler, Kaleler, Camiiler, Türbeler, Kervansaraylar, Hamamlar, Çeşmeler, Konak ve Evler ile Diğer Somut Kültürel Miras Unsurları olmak üzere 10 başlık altında tasnif edilerek incelenmiştir.

Araç ilçesinde bulunan kaya mezarlarının hiçbiri koruma altında değildir. Hemen hemen hepsi defineciler tarafından harap edilmiş durumda olsalar da hala ayakta ve yok olmamış durumdadır. Koruma altına alınıp restore edilmeleri durumunda ilçenin turizmüne önemli katkıda bulunacak potansiyele sahiplerdir.

Fotoğraf 1. Arslantaş Kaya Mezarı (2023)

Fotoğraf 2-3. Aşağı Güney Kaya Mezarları Giriş Kısmı (2023)

Fotoğraf 4-5. Merdivenli Kaya Mezarı Giriş Kapısı ve Ölü Çukuru (2023)

İlçede bulunan harabelerden Kahintepe Antik Yerleşkesi, Araç barajının suları altında kalmıştır. Deptepe Harabesi ve Kesüt Harabesi tamamen yok olma durumundadır. Aşağı Güney Harabeleri tahrip olmuş olsa da hala ayaktaadır.

Fotoğraf 6. Kahintepe Antik Yerleşkesi (2023)

Fotoğraf 7-8. Aşağı Güney Harabelerine Ait Kesme Taşlar

Somut Kültürel Miras Unsurlarında Koruma Durumu: Araç İlçesi (Kastamonu)

İlçede bulunan kalelerden, Araç Kalesi sağlam durumda ve koruma altındadır. Diğer kalelerin koruma altında olmadığı ve yok olmaya yüz tuttuğu tespit edilmiştir.

Fotoğraf 9-10. Araç Kalesi Burçları ve Surları

Fotoğraf 11. Asar Kalesi Surları

Araç ilçesinde en iyi korunmuş somut kültürel miras unsurları olarak camileri ve türbeleri gösterebiliriz. İlçe merkezinde bulunan Veznedar Camii, Cıdalcı Ahmed Camii ve Kötürüm Beyazıd Camii koruma altındadır. Eski adıyla Süzey yeni adıyla Tatlıca Köyü'nde bulunan Süzey Camii ve Karandı Köyü'nde bulunan Karandı Camii köy sakinleri tarafından oldukça iyi korunmuştur. İğdir Beldesi'nde bulunan Kümbet Camii'nin ise korunamadığı ve yok olmak üzere olduğu tespit edilmiştir.

Fotoğraf 12-13. Kötürüm Beyazıd Camii (1990) / (2023)

Fotoğraf 14. Tatlıca (Süzey) Camii

Fotoğraf 15. Veznedar Camii (1990) / (2023)

İlçede bulunan Melikgazi, Abdalpaşa, Erenler ve Tellikoz türbeleri bölge insanı tarafından oldukça iyi korunmuş, hali hazırda ziyarete açık durumdadırlar.

Fotoğraf 16. Melikgazi Türbesi

Somut Kültürel Miras Unsurlarında Koruma Durumu: Araç İlçesi (Kastamonu)

Fotoğraf 17. Abdalpaşa Türbesi

Araç ilçesinde bulunan hamam, çeşme, konak ve evlerin koruma altına alınmış olduğu, Araç hamamının restorasyon geçirdiği, kervansarayın ise tamamen yok olduğu tespit edilmiştir.

Fotoğraf 18-19. Hamamın Restorasyon Öncesi ve Sonrası Durumu

Fotoğraf 20. Akıncılar Köyü Çeşmesi

Fotoğraf 21. Eski Hükümet Konağı (Yapım Yılı: 1926)

Fotoğraf 22. Mehmet SÖZEN ve Müşterekleri Evi (Yapım Yılı: 1920)

Fotoğraf 23. Emine, Hüseyin, İhsan, Nebiye, Emin Sönmez ve Özden Kütükçü Evi (Yapım Yılı: 1920)

Bu kapsamda;

- Araç ilçesinde kültür turizminin gelişmiş olduğu söylenemez. Yerel halkın ilçeye gelen turistlere yakın davrandığı gözlenmiş, ancak kültür turizmi ve somut kültürel varlıkların korunması hususunda bilinçlendirilmeleri gerektiği kanısına varılmıştır.
- Kültür turizmi bağlamında somut kültürel miras unsurlarından camii ve türbelerin oldukça iyi korunduğu görülmüş, yerel halkın camii ve türbeleri koruma hassasiyetinin ilçede inanç turizmi potansiyelini arttırmada güçlü bir yön olabileceği izlenimine varılmıştır.
- Araç Kalesi hariç diğer kaleler ile harabelerin yok olmak üzere olduğu tespit edilmiştir. Bölge halkından vatandaşlarla yapılan şifahi görüşmelerde, yok olmak üzere olan harabe ve kalelerin birçoğunun varlığından bile haberdar olunmadığı görülmüştür.
- Araç ilçesinde bulunan kaya mezarlarının tekrar gün yüzüne çıkartılarak ziyarete hazır hale getirilmesi, kültür turizmi kapsamında turizm potansiyeli oluşturabilir. Kaya mezarı ya da harabeleri talan eden defineciler bölgede kültür turizmi için en büyük tehdittir.
- Araç ilçesinin kültür turizminin potansiyelini artırma noktasında turizm potansiyeli oldukça yüksek olan Safranbolu ilçesine yakınlığını bir fırsat olarak değerlendirmek mümkündür. Tur acenteleri ile görüşmeler sağlanarak gezi rotalarına Araç ilçesinin eklenmesi, bölgede bulunan kültür varlıklarının daha iyi tanıtılmasına olanak sağlayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Nitel araştırma yönteminin benimsendiği ve saha araştırması yaklaşımının uygulandığı araştırmada Kastamonu ili Araç ilçesinde bulunan somut kültürel miras unsurları tespit edilerek kayıt altına alınmış, geçmiş ve mevcut durumları üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir.

Araç ilçesinde bulunan somut kültürel miras unsurlarının yaşatılması ve aktarılması hususunda camiiler, türbeler ve konaklar/evler dışındaki unsurların korunması noktasında gerekli çabanın sergilenmediği, bu durumun somut kültürel miras unsurlarının yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmasına sebep olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle kaya mezarları ve harabeler acilen koruma altına alınmalıdır. Ayrıca, ilçede bulunan somut kültürel miras unsurlarının yurt içi veya yurt dışından gelen turistler tarafından oldukça az ziyaret edildiği gözlenmiş, ilçenin kültürel turizm potansiyelinin düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda Araç ilçesinde somut kültürel miras

unsurlarının turizme kazandırılması, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında aşağıda belirtilen öneriler göz ardı edilmemelidir:

- Araç ilçesinin somut kültürel miras unsurlarının envanteri çıkarılmalı ve bu envanter bir yazılı kaynak şeklinde internet aracılığı ile basın, medya ve sosyal ağlarda paylaşımına açılmalıdır. Ayrıca tanıtıcı internet sayfasındaki ziyaretçi defteri ile ziyaretçilerin görüşleri ve önerileri takip edilmeli ve dikkate alınmalıdır.
- Araç ilçesinde, Araç Kaymakamlığı veya Araç Belediyesi uhdesinde, Turizm Tanıtım Ofisi açılmalıdır.
- Araç ilçesini, doğal güzelliklerini ve kültürel miras unsurlarını tanıtıcı broşürler hazırlanmalı, seyahat acentaları ve tur rehberleri ile iletişime geçilmelidir.
- Kastamonu il merkezi, Karabük il merkezi ve çevre il merkezlerinde bulunan reklam panolarında Araç ilçesini tanıtıcı reklam afişleri sergilenmelidir.
- Araç İlçesinde Halk Eğitim Merkezi tarafından bölgede bulunan somut kültürel miras unsurlarının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konulu kurslar açılmalı, seminerler düzenlenmelidir. Araç halkının koruma konusundaki bilinç düzeyi artırılarak korumaya sahip çıkması sağlanmalıdır.
- Araç ilçesinde koruma altında bulunan konaklardan/evlerden bazıları, kültürel yaşamın sergilenmesi amacı ile gerekli restorasyonların ardından ziyarete açılmalıdır. Uygun olanlar yiyecek sektörüne uygun bir işletme haline dönüştürülebilir.
- Araç ilçesinde gerçekleştirilen festivallerde, gelen misafirler için bölgede bulunan somut kültürel miras unsurlarının bulunduğu alanlara geziler düzenlenmelidir.
- Araç ilçesi ile UNESCO listesinde yer alan turizm kenti Safranbolu ilçesi arası yaklaşık 45 dakikadır. Tur acenteleri ile görüşmeler sağlanarak gezi rotalarına Safranbolu'dan sonra Araç ilçesinin de eklenmesi sağlanmalıdır.
- Araç ilçesinde bulunan tarihi konaklar/evler, turistlere ev sahipliği yapacak konaklama alanlarına dönüştürülebilir. Diğer bir ifade ile söz konusu konaklardan/evlerden en azından 1 tanesinin, Kastamonu Valiliği Köylere Hizmet Götürme Birliği ile iş birliğine gidilip, kültürel miras unsurlarının ve değerlerinin sunulduğu bir etnografya müzesine/gezi evine dönüştürülmesi girişimde bulunulmalıdır.
- Araç ilçesinde yürüyüş rotaları oluşturulmalı, yönlendirme levhaları yerleştirilmeli, rota üzerinde bulunan somut kültürel miras unsurlarının tanıtımı sağlanmalıdır.
- Kastamonu Üniversitesi, uhdesinde bulunan öğrenciler ile Araç ilçesine kültürel geziler düzenlenmelidir.

Yukarıda belirtilen öneriler dikkate alınarak Araç ilçesi somut kültürel miraslarını korumak ve turizme kazandırmak için yerel yönetimler, ilgili kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve Kastamonu Üniversitesi üzerine düşen görevleri yerine getirme konusunda daha da istekli olmalıdır. Ayrıca bu çalışmada elde edilen bulgu ve öneriler, daha sonra yapılacak ilgili çalışmalara kaynak oluşturacaktır.

KAYNAKÇA

- Maden Tetkik Arama Müdürlüğü (MTA) (2002). 1/100.000 Ölçekli Jeoloji Haritası F-29, F-30, F-31, G-30 Paftaları ve Raporu.
- Sarıcı, G. ve Ustaoglu, B., (2015), Araç'ın (Kastamonu) fiziki coğrafya özelliklerinin coğrafi bilgi sistemleri ile analizi. *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 129-151.
- Turan, O. (1993). *Selçuklular Zamanında Türkiye*. Boğaziçi Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKÇASI

<https://kastamonu.ktb.gov.tr/TR-63810/arac.html>

GÖRÜŞME YAPILAN KAYNAK KİŞİLER:

- Şaziye ÇELİK, 1985, Ev Hanımı, Aşağıçobanözü Köyü
- Kadir HOŞAF, 1970, Muhtar, Avlacık Köyü, Karandı Köyü
- Hakkı ÖZDEMİR, 1969, Araç
- Şenel SARIŞEN, 1968, Muhtar, Çaykaşı Köyü
- Ekrem YOLDAŞ, 1960, Emekli Aşağı Güney Köyü
- Mutafa ÖZGÜN, 1958, Emekli, Bahçecik Köyü
- Mustafa ŞEN, 1948, Emekli, Alınören Köyü
- Halil CENGİZ, 1945, Dereçatı Köyü
- Sadık BOZYURT, 1941, Dereçatı Köyü
- Kâmil GENÇ, 1940, Muhtar, Saltuklu Köyü